

Dosarul nr. 2ra-67/23

2-22042578-01-2ra-16012023

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Centru – A. Sandu

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – R. Pulbere, V. Mihaila, A. Pahopol

DECIZIE

15 noiembrie 2023

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența

Președinte, judecător

Viorica Puica

Judecători

Diana Stănilă
Oxana Parfeni
Aliona Donos
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de către Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Oxana Lupu împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la constatarea acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală la examinarea cauzei penale, constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a plângerii și tergiversarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, repararea prejudiciului material și moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată suportate în cauza penală și în cauza dedusă judecății,

împotriva deciziei din data de 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins apelul declarat de către Oxana Lupu, s-a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției, s-a casat hotărârea din 27 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri privind respingerea cererii de chemare în judecată,

a c o n s t a t a t:

La 28 martie 2022, Oxana Lupu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, prin care a solicitat constatarea acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală la examinarea cauzei penale, prin tragerea ilegală la răspundere penală și recunoașterea în calitate de bănuț, repararea prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei, compensarea cheltuielilor de judecată suportate în cauza penală în mărime de 5 500 lei, constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și a plângerii împotriva soluției finale a procurorului, repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, compensarea cheltuielilor de judecată la examinarea prezentului litigiu în mărime de 10 000 lei (f.d. 3-14).

În motivarea cererii de chemare în judecată Oxana Lupu a invocat că prin ordonanța din 02 iulie 2021 a fost recunoscută în calitate de bănuț, în cadrul

cauzei penale pornite la 02 martie 2021 de către PCCOCS în baza art.26, 46 și 248 alin. (7), lit. a) din Codul penal.

La 19 iunie 2021, cauza penală enunțată supra a fost conexasă cu cauza penală nr.2021670085, la fel, pornită de PCCOCS în temeiul art.217¹ alin. (4) lit. b), d) din Codul penal.

Prin ordonanța din 27 septembrie 2021 a procurorului din cadrul PCCOCS, în temeiul art. 275 pct.3, art. 284 alin. (1), (2), pct.2) din Codul de procedură penală s-a dispus scoaterea integrală de sub urmărire penală a bănuitei Oxana Lupu, din motiv că, fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin încheierea din 02 martie 2022, plângerea împotriva ordonanței din 27 septembrie 2021, referitor la motivul de drept și de fapt de încetare a urmăririi penale a fost respinsă.

În opinia reclamantei prin derularea urmăririi penale și recunoașterea sa în calitate de bănuît, precum și inițierea măsurilor speciale de investigații, atât până la, cât și după atribuirea statutului special de bănuît și neaducerea la cunoștință a motivelor, constituie acțiuni de tragere ilegală la răspundere penală în sensul art. 2 alin. (1), art. 3 alin. (1), lit. a) și e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, coroborat cu art. 6 § 2 și 3, lit. a) din CEDO.

Oxana Lupu a menționat că în ordonanțele din 02 martie 2021, 19 iunie 2021 de intentare a urmăririi penale, cât și în ordonanța din 02 iulie 2021 de recunoaștere a sa în calitate de bănuît în comiterea infracțiunii imputate, lipsește o constatare a organului de urmărire penală că bănuiala rezonabilă se bazează pe unele probe pertinente, în afară de existența unei bănuieli rezonabile despre săvârșirea infracțiunii de alte persoane. Probele administrate de către organul de urmărire penală după recunoașterea reclamantei în calitate de bănuît, au confirmat lipsa unei bănuieli în general că Oxana Lupu ar fi putut săvârși infracțiunea care i s-a imputat.

Reclamanta a susținut că procurorul nu a indicat, prin care constatări de fapt, se confirmă existența unei bănuieli rezonabile, și anume, fapta prejudiciabilă ce confirmă că dânsa a comis infracțiunea și care este temeiul de drept ce permite acuzării să rețină această constatare de fapt ca o probă ce confirmă existența unei bănuieli rezonabile.

Existența unei bănuieli rezonabile, nu a fost probată și nici nu a fost constatată în ordonanța de începere a urmăririi penale, precum și în ordonanța de recunoaștere a Oxanei Lupu în calitate de bănuît.

Oxana Lupu a invocat că, în cadrul desfășurării urmăririi penale, au fost depuse 7 plângeri de clasare a cauzei penale, care au fost respinse formal și nemotivat, iar în final a fost adoptată ordonanța din 27 septembrie 2021 de scoatere de sub urmărire penală.

În opinia reclamantei procurorul urma să emită o ordonanță motivată de clasare a cauzei penale, dar nu de scoatere de sub urmărire penală, în situația în care nu exista bănuială rezonabilă în comiterea unei infracțiuni, or, bănuială rezonabilă, nu exista nici la momentul intentării urmăririi penale, nici la momentul recunoașterii în calitate de bănuît.

Lipsa bănuielii rezonabile se demonstrează și prin faptul că, din data intentării urmăririi penale și până la scoaterea de sub urmărire penală, nu au fost

administrare noi probe și efectuate acțiuni procesuale ce ar confirma sau infirma vinovăția sa, iar concluzia de scoatere de sub urmărire penală a fost adoptată în baza aceluiași probe existente inițial.

Reclamanta a afirmat că dacă organul de urmărire penală examina minuțios înscrisurile ridicate prin procesul-verbal din 28 iunie 2021, excludea recunoașterea sa în calitate de bănuț, or, se impunea inițial examinarea înscrisurilor ridicate, cu toate acestea la 02 iulie 2021 prin ordonanța procurorului Oxana Lupu a fost recunoscută în calitate de bănuț, invocându-se fabula nemotivată și incertă.

Oxana Lupu a indicat că în timpul audierii a declarat că nu îi este clar conținutul bănuțelii și a solicitat procurorului să-i explice conținutul și încadrarea juridică a faptelor ce i se impută, iar pentru a exclude orice dubii a solicitat explicațiile în scris, însă i s-a refuzat în acest drept, ceea ce a dus la tergiversarea examinării cauzei. A mai relatat că în decursul de 2 luni a depus 7 cereri și plângeri de a examina cât mai operativ înscrisurile prezentate benevol, explicațiile prezentate de a fi audiată suplimentar și de a efectua toate acțiunile procesuale pe care le consideră necesar procurorul pentru a putea adopta cât mai urgent ordonanță motivată de scoatere de sub urmărire penală sau eventual de punere sub învinuire.

În final, prin ordonanța din 27 septembrie 2021, în temeiul art. 275 pct. 3) și art. 284 alin. (1), (2) pct. 2) ale Codului de procedură penală, s-a dispus scoaterea integrală de sub urmărire penală a Oxanei Lupu, din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Ordonanța din 27 septembrie 2021 a fost contestată în parte, de partea apărării, invocând că Oxana Lupu nu a participat, nu a cunoscut și nici nu a avut de unde să cunoască despre unele acțiuni ilegale, ascunse după afacerea aparent legală, administrată de societatea comercială „Dehlem Group”, administrator Ardan Ferit. Totodată, a invocat că încetarea urmăririi penale în temeiul art.275 pct. 3) și nu în temeiul pct. 1) din Codul de procedură penală, îi știrbează iremediabil reputația, fapt ce generează pierderi de clienți, și respectiv, pierderi financiare pentru societatea comercială administrată. Or, urmează a fi înlocuit pct.3) al art. 275 din Codul de procedură penală și indicat ca temei pct. 1) al art. 275 din Codul de procedură penală. Aceste circumstanțe au fost invocate și în fața procurorului prin plângerea din 30 iunie 2021, care a fost respinsă prin ordonanța din 22 octombrie 2021 a procurorului șef, menținută prin încheierea judecătorului de instrucție din 02 martie 2022.

Astfel, consideră că acțiunile ilicite, nemotivate și formale ale organelor de urmărire penală condiționează, tragerea ilegală la răspundere penală, în sensul art. 3 alin. (1), lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În susținerea pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, reclamanta a menționat că prin ordonanța din 27 septembrie 2021 a fost scoasă de sub urmărire penală, deoarece fapta ei nu întrunește elementele infracțiunii. Respectiv a fost recunoscută ilegal în calitate de bănuț conform ordonanței din 02 iulie 2021.

Reclamanta a menționat că acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală au dus la necesitatea acordării timpului, la folosirea forțelor personale în vederea stabilirii adevărului și a reîncadrării depline a drepturilor legale.

Mai mult, Oxana Lupu în perioada derulării urmăririi penale a fost influențată din punct de vedere al stării emotiv-psihiice, luând în considerare lipsa bănuielii rezonabile, vârsta tânără, funcția și genul de activitate a reclamantei, care la vârsta de 25 de ani este fondator și conducător al unei societăți comerciale de prestare a serviciilor de contabilitate entităților juridice naționale, inclusiv și de peste hotare, cu personal de până la 9 persoane.

Astfel, în opinia reclamantei suma de 100 000 lei este echitabilă pentru prejudiciul moral suportat, în legătură cu acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală.

Cu referire la tergiversarea urmăririi penale reclamanta a menționat că urmărirea penală a fost neîntemeiat, nemotivat și formal prelungită de mai multe ori timp 2 luni și 25 de zile, contrar prevederilor legale, or prin ordonanța din 02 iulie 2021 a fost recunoscută în calitate de bănuț, iar prin ordonanța din 27 septembrie 2021 a fost scoasă de sub urmărire penală, fiind încetat procesul penal. Ordonanțele au fost adoptate formal, identice, total nemotivate și fără a fi delimitate acțiunile Oxanei Lupu de ale celorlalte persoane învinuite și ulterior puse sub acuzare.

Oxana Lupu a invocat și tergiversarea examinării plângerii depusă de către partea apărării împotriva ordonanței din 27 septembrie 2021, care a fost examinată nejustificat timp de 5 luni contrar prevederile art. 313 alin. (4) din Codul de procedură penală. În acest sens a menționat că plângerea depusă împotriva ordonanței din 27 septembrie 2021 a fost respinsă prin ordonanța procurorului șef din 22 octombrie 2021, care a fost menținută prin încheierea judecătorului de instrucție din 02 martie 2022.

Astfel, în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se consideră îndreptățită de a solicita repararea prejudiciului moral cauzat pentru tergiversarea examinării cauzei penale, inclusiv a plângerii, estimându-l la suma de 50 000 lei.

Cu referire la compensarea cheltuielilor de judecată suportate pe parcursul urmăririi penale Oxana Lupu a reținut că pentru apărarea drepturilor și reprezentarea intereselor sale în cadrul procesului penal a contractat servicii de asistență juridică cu avocatul Mihail Balaban, pentru care a achitat suma de 5 500 lei, fapt confirmat prin factura fiscală seria IA nr. 0974667 din 30 iunie 2021 și factura fiscală seria IA nr. 0974694 din 08 octombrie 2021, sumă care urmează a fi compensată conform art.7 alin (1) lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Totodată, Oxana Lupu a susținut că deoarece Ministerul Justiției nu a manifestat intenția de a încheia tranzacție de împăcare, or a procedurii de mediere, care ar fi putut duce la diminuarea cheltuielilor de asistență juridică se consideră îndreptățită de a solicita încasarea sumei de 10 000 lei, fără a fi achitată inițial, or nedorința reclamantei de a achita la momentul depunerii prezentei acțiuni a costului serviciilor de asistență juridică și prezentarea bonului de plată nu o poate priva de dreptul de a încheia contract de asistență juridică.

Prin hotărârea din 27 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Lupu Oxana, s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Oxanei Lupu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii, în mărime de 20 000 lei, prejudiciul material, în mărime de 5 500 lei, cu titlu de asistență juridică acordată de apărător în cauza penală, și suma de 5 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică acordată în prezenta cauză civilă, iar, în total, suma de 30 500 lei. În rest, cererea cu privire la constatarea încălcării de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești a dreptului la desfășurarea procesului penal în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei s-a respinsă ca fiind neîntemeiată (f.d.141, vol. I).

Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu apel, în termen, atât de Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, cât și de Ministrul Justiției (f.d. 144,145, vol.I).

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din data de 15 noiembrie 2022 a respins apelul declarat de Oxana Lupu, a admis apelul declarat de Ministerul Justiției, a casat hotărârea din 27 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri prin care a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de către Oxana Lupu împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la constatarea acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală la examinarea cauzei penale, constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a plângerii și tergiversarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, repararea prejudiciului material și moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată suportate în cauza penală și în cauza dedusă judecării (f.d. 195-196,197-214, vol.I).

Împotriva deciziei instanței de apel a depus recurs Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu remiterea cauzei la rejudecare (f.d.2-5, vol.I).

În motivarea recursului Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, a invocat dezacordul cu soluția adoptată, reiterând circumstanțele de fapt care au fost menționate în cererea de chemare în judecată, totodată a indicat că instanța de apel nu a răspuns motivat la nici un capăt din acțiune și apel și respectiv nu a aplicat lege materială pertinentă.

În partea ce ține de admiterea apelului depus de către Ministerul Justiției Oxana Lupu a menționat că instanța de apel nu au motivat încălcările esențiale ale organului de urmărire penală invocate de către aceasta atât în acțiune cât și în cererea de apel, și anume, recunoașterea la 02 iulie 2021 în calitate de bănuită, fără a invoca o bănuială rezonabilă, neluarea în considerație a obiecțiilor bănuitei, refuzul procurorului să informeze/explice conținutul bănuielii și neexaminarea în fond a plângerilor înaintate ce tine de fondarea urmăririi penale.

Cu referire la respingerea pretenției cu privire la tergiversarea examinării cauzei penale recurenta a indicat că sunt eronate concluziile instanței de fond și ale instanței de apel precum că pe parcursul judecării plângerii și efectuării acțiunilor de urmărire penală nu a fost invocat un eventual risc de prezență a pericolului de încălcare a termenului rezonabil, prin ce se deduce că Oxana Lupu a fost de acord cu data stabilită de către judecătorul de instrucție și durata

desfășurării urmăririi penale, or în susținerea tergiversării examinării urmăririi penale a menționat încălcările esențiale admise de către procuror, care nu au fost argumentate de către instanțele de judecată.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 15 noiembrie 2022, expediată avocatului Sergiu Balaban, prin intermediul poștei electronice, la 23 decembrie 2022 (f.d. 215, vol.I).

Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, în termen, prin intermediul poștei electronice la 26 decembrie 2022, a expediat la Curtea Supremă de Justiție recursul motivat.

La 17 ianuarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia recursului Ministerului Justiției și Procuraturii Generale. Potrivit avizelor de recepție DS8008033070AS și DS8008033069AS, la 20 ianuarie 2023, autoritățile intimatate au recepționat copia recursului, însă până la data examinării recursului nu au prezentat opinia asupra argumentelor invocate de către Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban (f.d. 12,13, vol.II).

Dat fiind faptul că instanța de recurs a comunicat autorităților intimatate copia recursului, lipsa unei referințe din partea acestora nu va împiedica Curtea să examineze recursul în fond.

Prin încheierea din 15 martie 2023 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de către Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, împotriva deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin prisma art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a fost considerat admisibil și transmis spre examinare într-un complet din 5 judecători (f.d.25, vol.II).

Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432, fără a administra noi dovezi.

La caz, Completul de judecată a considerat inoportună invitarea participanților sau a reprezentanților acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței efectuarea controlului judiciar al deciziei din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, însă, data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Totodată, instanța de recurs a opinat că toate punctele de vedere, care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. Cu atât mai mult că, în esență, recurenta și autoritățile intimatate au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse, însă, autoritățile intimatate nu au făcut uz de acest drept procedural și nu au depus referințe, prin care să-și expună poziția

procesuală pe marginea chestiunilor ridicate în recurs, deși, le-a fost notificat recursul.

Cu titlu subsidiar, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia din 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 27 iunie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri privind admiterea parțială a cererii de chemare în judecată depusă de Oxana Lupu.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Conform prevederilor art. 130, alin. (1)-(3) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Niciun fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficientă pentru soluționarea cauzei.

Recapitulând esența litigiului, în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanțe și confirmată de părți.

Astfel, probatoriul acumulat în materialele dosarului demonstrează că, la 02 martie 2021, PCCOCS a pornit urmărirea penală conform art. 26, 46, 248 alin.(7), lit. a) din Codul penal. La 19 iunie 2021, cauza penală enunțată a fost conexată cu cauza penală nr.2021670085 pornită în temeiul art.217¹ alin. (4), lit. b), d) din Codul penal.

Potrivit procesului-verbal de percheziție din 28 iunie 2021, administratorul SRL „Accounting Service Group”, Oxana Lupu, a predat benevol și au fost ridicate documente contabile primare și contracte de prestare a serviciilor, în total, pe 73 file (f.d. 16-17, vol.I).

Tot din materialele cauzei rezultă că, Oxana Lupu a fost citată pentru a fi audiată în calitate de bănuită pentru data de 02 iulie 2021 (f.d.19, vol.I).

Astfel, fiind invitată pentru a face declarații Oxana Lupu a înaintat procurorului PCCOCS cerere, prin care a solicitat nerecunoașterea acesteia în calitate de bănuită, iar în cazul în care deja a fost emisă ordonanță, anularea acesteia. O cerere similară a fost înaintată și de avocatul Sergiu Balaban, în interesele Oxanei Lupu (f.d.20-21, 22-23, vol.I).

Prin răspunsurile PCCOCS nr.179/21-7708 din 01 iulie 2021 și nr.179/21-78380 din 15 iulie 2021 s-a comunicat avocatului Sergiu Balaban și Oxanei Lupu că plângerile din 30 iunie 2021 și din 01 iulie 2021 au fost examinate și considerate neîntemeiate, fiind lipsite de careva suport juridic (f.d.24, 25, vol.I).

Ulterior, Oxana Lupu a prezentat PCCOCS explicații (f.d 26-27, vol.I).

Prin răspunsul PCCOCS nr.179/21-8381 din 15 iulie 2021, s-a comunicat Oxanei Lupu că explicația depusă prin intermediul poștei electronice a fost anexată la materialele cauzei penale (f.d.28, vol.I).

La 02 iulie 2021, procurorul în cadrul PCCOCS a emis ordonanță privind recunoașterea Oxanei Lupu în calitate de bănuită, în comiterea infracțiunii prevăzute de articolele 42 alin. (5), 46 și 248 alin. (7), lit. a) ale Codului penal (f.d.29-30, vol.I).

La 02 iulie 2021, avocatul Sergiu Balaban, în interesele bănuitei Oxana Lupu, a depus plângere, prin care a solicitat anularea ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuită din 02 iulie 2021 (f.d.32-35, vol.I).

Avocatul Sergiu Balaban a depus cerere, prin care a solicitat recunoașterea lipsei invocării unei bănuiele rezonabile în ordonanța de 02 iulie 2021 de recunoaștere a Oxanei Lupu în calitate de bănuită (f.d. 37-41, vol.I).

Prin ordonanța din 15 iulie 2021, s-au respins cererile depuse de către avocatul Sergiu Balaban, în interesele bănuitei Oxana Lupu, ca fiind neîntemeiate.

La fel, s-a constatat că, la 15 iulie 2021, Oxana Lupu a depus cerere, prin care a solicitat audierea suplimentară în calitate de bănuită, cât mai urgent, pentru a elucida toate circumstanțele cauzei și a exclude orice dubiu în vinovăția sale (f.d. 50, vol.I).

Prin răspunsul PCCOCS nr.179/21-8623 din 20 iulie 2021 s-a comunicat Oxanei Lupu că cererea a fost anexată la materialele cauzei, totodată a fost invitată pentru 28 iulie 2021 pentru audiere suplimentară (f.d.51, vol.I).

Prin ordonanța din 27 septembrie 2021 s-a dispus scoaterea integrală de sub urmărire penală a bănuitei Oxana Lupu, din motiv că fapta ei nu întrunește elementele infracțiunii (f.d.52-55, vol.I).

La 12 octombrie 2021, avocatul Sergiu Balaban, în interesele bănuitei Oxana Lupu, a depus plângere împotriva ordonanței din 27 septembrie 2021 referitor la motivul de drept și de fapt de încetare a urmăririi penale, prin care a solicitat modificarea acesteia, prin înlocuirea pct.3 al art. 275 cu pct.1 (f.d.56-58, vol.I).

Prin ordonanța procurorului-șef interimar al PCCOCS din 22 octombrie 2021 s-a respins plângerea depusă de către avocatul Sergiu Balaban, în interesele bănuitei Oxana Lupu (f.d.59-60, vol.I).

Prin încheierea din 02 martie 2022 a Judecătoriei Chișinău sediul Ciocana, plângerea depusă de avocatul Sergiu Balaban, în interesele bănuitei Oxana Lupu, împotriva ordonanței din 27 septembrie 2021, în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală, a fost respinsă (f.d. 61-64, vol.I).

La 28 martie 2022, Oxana Lupu, în baza Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, a depus prezenta acțiune, prin care a solicitat repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, constatarea faptului tergiversării urmăririi penale și a examinării plângerii înaintate în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală, repararea prejudiciului moral cauzat prin tergiversare și compensarea cheltuielilor de judecără suportate pentru serviciile de asistență juridică în cauza penală și în prezenta acțiune.

Fiind investită cu examinarea cauzei Judecătoria Chișinău, sediul Centru, prin hotărârea din 27 iunie 2022, a admis parțial cererea de chemarea în judecată, a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Oxanei Lupu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii în mărime de 20 000 lei, prejudiciul material în mărime de 5 500 lei, cu titlu de asistență juridică acordată de apărător în cauza penală, și suma de 5 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică acordată în prezenta cauză civilă, în rest a respins ca fiind neîntemeiată cererea cu privire la constatarea încălcării de către organele de urmărire penală și instanțele judecătorești a dreptului la desfășurarea procesului penal în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral (f.d.141, vol. I).

Instanța de fond a constatat că prin acțiunile organelor de urmărire penală i-au fost lezate drepturile Oxanei Lupu, iar prin prisma Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, se consideră îndreptățită de a solicita repararea prejudiciului cauzat în legătură cu încălcarea acestui drept, or în baza ordonanței din 02 iulie 2023 a fost bănuită în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. (5), art. 46 și art. 248 alin. (7), lit. a) din Codului penal, iar ulterior prin ordonanța din 27 septembrie 2021 a fost scoasă de sub urmărirea penală. Totodată, a constatat că nu a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei penale, inclusiv a plângerii depuse în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală, respingând pretențiile invocate în baza Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din data de 15 noiembrie 2022, a respins apelul declarat de către Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției, a casat hotărârea din 27 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a emis o nouă hotărâre prin care a respins cererea de chemare în judecată, ca fiind neîntemeiată (f.d. 195-196,197-214, vol.I).

Instanța de apel a concluzionat că pentru a fi întemeiate pretențiile de încasare a prejudiciului material și a celui moral în condițiile Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, trebuie întrunite cumulativ condițiile din art.3 și art.6 al aceleiași legi.

La caz, instanța de apel a reținut că acțiunile organului de urmărire penală de recunoaștere a Oxanei Lupu în calitate de bănuită nu pot fi calificate drept acțiuni de tragere ilegală la răspundere penală în sensul enunțat în art.3 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, or aceasta a fost supusă unui control legal de către organele de resort ghidat de legea procesuală penală.

Curtea de Apel Chișinău a concluzionat că acțiunile organului de urmărire penală au fost legale, care fiind contestate de către Oxana Lupu nu au suportat modificări și/sau anulări, iar drept rezultat, deși, formal ar dispune de dreptul pretins în condițiile lit. b) art.6 al Legii 1545-XIII din 25 februarie 1998 în privința acestuia nu au fost comise acțiuni ilicite, or, în lipsa temeiului statuat în art.3 alin.(1) lit. a) al Legii 1545-XIII din 25 februarie 1998, prejudiciul pretins a fi cauzat reclamantei nu este reparabil în sensul legii date.

Totodată, instanța de apel a menționat că, la caz, nu s-a constatat tergiversarea examinării plângerii și efectuarea acțiunilor de urmărire penală în sensul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, or Oxana Lupu nu a invocat pericolul de încălcare a termenului de examinare a plângerii în ordinea art. 313 din Codul de procedură penală, fiind de acord cu data stabilită de către judecătorul de instrucție,

la fel, nu a solicitat, decât o singură dată urgentarea procedurii de audiere suplimentară în calitate de bănuită, cerere care a fost acceptată și invitată pentru audiere suplimentară.

Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, prin recursul înaintat a criticat soluția instanțelor de judecată, menționând că au avut o abordare eronată asupra cazului și au interpretat eronat legea.

Problema supusă controlului judecătoresc în fază de recurs constă în verificarea corectitudinii aplicării de către instanțele de judecată a Legii nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 și a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție inițial va verifica legalitatea pretențiilor solicitate de către Oxana Lupu în temeiul Legii nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998.

Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în speță, instanța de recurs va raporta circumstanțele prezentate mai sus la normele de drept material ce reglementează raportul juridic dedus judecării.

În conformitate cu art. 2007 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea; aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității; acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz, la: constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane și dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia; pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

Conform art. 3 alin. (1), lit. a) din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma tragerii ilegale la răspundere penală.

Articolul 6 din Legea sus menționată indică că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313, alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

În susținerea caracterului ilicit ale acțiunilor organului de urmărire penală, Oxana Lupu a invocat că a fost recunoscută în calitate de bănuită, fără existența unei bănuieli rezonabilele în comitere infracțiunii imputate. La rândul său

Ministrului Justiției a obiectat, susținând că bănuita Oxana Lupu nu a fost atrasă ilegal la răspundere penală.

În conformitate cu art. 19 alin. (3) din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.

La caz, se atestă că potrivit ordonanței procurorului din cadrul PCCOCS din 02 iulie 2021 Oxana Lupu a fost recunoscută în calitate de bănuită, în comiterea infracțiunii prevăzute de articolele 42 alin. (5), 46 și 248 alin. (7), lit. a) din Codul penal, care se califică, în baza art.16 din Codul penal ca infracțiune gravă.

Din conținutul ordonanței procurorului în cadrul PCCOCS din 02 iulie 2021 rezultă că în urma înțelegerii prealabile și împreună cu alte persoane la moment nestabilite de organul de urmărire penală, Ardan Ferit a creat un grup criminal organizat din cetățeni străini și ai Republicii Moldova, cu un înalt grad de coordonare între membrii săi, cu regulile sale de comunicare și subordonare, având un plan bine determinat de activitate infracțională, cu desemnarea rolurilor și funcțiilor membrilor grupului, a unor operațiuni concrete, cu scopul și intenția unică de a comite acțiuni în vederea introducerii prin contrabandă în Republica Moldova a drogurilor în proporții deosebit de mari sub formă de heroină, cu ulterioară distribuire și înstrăinare a acestora. Astfel Ardan Ferit, în continuarea acțiunilor criminale, pe parcursul anului 2020, aflându-se în Republica Moldova, a procurat întreprinderea SRL „Dehlem Grup”, devenind fondatorul și administratorul acesteia cu scopul și sub pretextul importării în Republica Moldova a mărfurilor de larg consum, inclusiv a materialelor de construcție și instalațiilor sanitare. Totodată, în vederea depozitării mărfurilor cu drogurile ascunse, Ardan Ferit a contractat prin locuțiune două depozite dc pe str. Feredeului 4 și str-la Studenților 2/4. Între timp complicii neidentificați ai lui Ardan Ferit, aflându-se pe teritoriul Iranului, pe parcursul anului 2021, acționând din numele întreprinderilor „Sepehr Enerji Datis Co”, „Sahel Tejarat Yas Khazar”, „Donyazadtejaratguilan” au pregătit pentru export către SRL „Dehlem Grup” din Republica Moldova marfă sub formă de instalații sanitare, marmură și cărămidă, marfă în care au ascuns droguri sub formă dc heroină. Ulterior, membrii grupului criminal organizat, care acționau împreună și cu intenție unică cu Ardan Ferit, care se afla în Republica Moldova, l-au informat pe el despre faptul că marfa cu drogurile ascunse este pregătită pentru a fi expediată în Republica Moldova. Totodată, marfa cu drogurile ascunse a fost transportată pe cale maritimă de către membrii grupului criminal organizat din Iran în or. Astrahani, Federația Rusă, unde urma să fie preluată de către transportatorii contractați de către Ardan Ferit. La rândul său, Ardan Ferit a contractat mai mulți agenți economici pentru a transporta marfa din Iran în Republica Moldova, după ce, pe parcursul anului 2021, a organizat patru operațiuni de import în Republica Moldova a mărfurilor cu drogurile ascunse, prin tranzitarea teritoriilor Federației Ruse și a Ucrainei. Astfel, șoferii camioanelor ce urmau să realizeze transporturile, la indicația lui Ardan Ferit s-au deplasat în or. Astrahani, Federația Rusă, unde au preluat marfa cu drogurile ascunse, transportându-le în Republica Moldova. Ulterior, mărfurile cu drogurile ascunse, la indicația lui Ardan Ferit, au fost transportate și depozitate de către șoferii

camioanelor pe teritoriul depozitelor de pe str. Feredeului 4 și str-la Studenților 2/4 din mun. Chișinău, depozite contractate prin locuțiune pentru SRL „Dehlem Group”. Ulterior, la 12 și 13.06.2021 Ardan Ferit a extras drogurile din mărfurile indicate mai sus, transportându-le în final prin intermediul complicilor și depozitându-le într-o debara de pe str. Miron Costin 2, mun. Orhei. Astfel, în cadrul percheziției realizate la 19.06.2021, între orele 02⁰⁰-05⁴⁵ în debaraua de pe str. Miron Costin 2, mun. Orhei, au fost depistate drogurile ascunse acolo de către Ardan Ferit și complicii săi, adică cincisprezece cutii de carton în care se aflau 1 092 brichete cu masă solidă de culoarea cafenie cu miros specific heroinei, împachetate în peliculă, cu masa fiecărei brichete variind între 215-220 grame, adică droguri în proporții deosebit de mari destinate înstrăinării terțelor persoane.

La fel, din conținutul ordonanței rezultă că în urma efectuării acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații au fost administrate probe ce indică la bănuiala rezonabilă că în comiterea infracțiunii investigate este implicată Oxana Lupu, care în calitate de complice a prestat servicii de contabilitate SRL „Dehlcin Group”, inclusiv la realizarea importurilor de mărfuri în care erau ascunse drogurile în circumstanțele indicate supra.

Astfel, se atestă că organul de urmărire penală, având o bănuială rezonabilă că Oxana Lupu, care presta servicii de contabilitate SRL „Dehlcin Group”, a recunoscut-o în calitate de bănuit, or prin prisma art. 63 alin. (7) din Codul de procedură penală aceasta nu putea fi interogarea în calitate de martor.

În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că materialele cauzei nu atestă caracterul ilegal al acțiunilor organului de urmărire penală, prin recunoașterea Oxanei Lupu în calitate de bănuită, or, standardele de probă pentru a bănui, învinui și condamna sunt diferite. Standardul de probă necesar la condamnarea unei persoane este „dincolo de orice dubiu rezonabil”. Gradul de certitudine al faptelor și datelor pe care se bazează procurorul pentru a bănui – e mai mic, corespunzător „bănuiala rezonabilă” presupune un anumit grad de îndoială pentru vinovăția persoanei.

Prin urmare, organul de urmărire penală, în temeiul obligațiilor statuate în Codul de procedură penală, a întreprins acțiuni de urmărire penală întru identificarea existenței sau inexistenței infracțiunii pretinse a fi comisă, deci Oxana Lupu a fost supusă unui control legal de către organele de resort.

Cu toate acestea, Completul de judecată conchide că instanța de apel greșit a interpretat că Oxana Lupu nu întrunește cumulativ condițiile din art.3 și art.6 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 și nu ar avea dreptul la încasarea despăgubirilor morale.

În acest sens, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a reținut prevederile art. 2 din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, care definește acțiunile ilicite, și anume, acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Din conținutul normei de drept citate se desprind două elemente esențiale care determină „acțiunile ilicite”: acțiuni sau inacțiuni ale organului de urmărire penală, care nu sunt ilegale, și exclud vinovăția agenților statului, dar al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată; al doilea aspect, comiterea erorilor sau fapte de către agenții statului, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Prin urmare, instanța de recurs subliniază că pentru a încadra acțiunile sau inacțiunile organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, în acțiuni ilegale nu este neapărat ca agenții statului să neglijeze legea la exercitarea atribuțiilor sale.

În condițiile speței respective, acțiunile ilicite, se manifestă prin faptul, că prin recunoașterea Oxanei Lupu, în calitate de bănuită în comiterea infracțiunii prevăzute de articolele 42 alin. (5), 46 și 248 alin. (7), lit. a) din Codul penal, care exclude vinovăția agenților statului, s-a încălcat principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată.

La acest aspect, Curtea Europeană în cauza Lavrechov vs Cehia a reiterat că scoaterea unei persoane de sub urmărire penală sau achitarea unei persoane nu înseamnă că urmărirea penală era ilegală sau viciată în alt mod. Pentru ca o persoană să fie condamnată este necesar alt standard probatoriu. Astfel, pot exista cazuri de existență de bănuială rezonabilă, dar nu și de condamnare când se aplică standardul „dincolo de orice dubiu rezonabil”.

Prin urmare, faptul că Oxana Lupu a fost scoasă de sub urmărire la o etapă ulterioară nu înseamnă că ordonanța din 02 iulie 2021 de recunoaștere a acesteia în calitate de bănuită, era emisă contrar rigorilor legii.

Legiuitorul prin prisma art.2 din Legea nr. nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 enunță că chiar dacă acțiunile agenților sunt legale, în sensul expus supra, caracterul ilicit se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, iar dacă acest fapt s-a întâmplat persoana trebuie despăgubită.

Prin ordonanța procurorului în cadrul PCCOCS din 27 septembrie 2021, Oxana Lupu a fost scoasă de sub urmărire penală, circumstanță, care cade sub incidența art. 6 lit. b) din Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998. Or, Oxana Lupu a fost scoasă de sub urmărire penală, din motivul că fapta ei nu întrunește elementele infracțiunii.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că conform prevederilor art. 284 alin. (1) din Codul de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de rehabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Astfel, prin faptul scoaterii de sub urmărire penală Oxana Lupu a fost reabilitată, fapt ce atestă cu certitudine că organul de urmărire penală a încălcat principiul general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi urmărită penal, trasă la răspundere și judecată, împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a Statului pentru prejudiciul material și moral cauzat prin această încălcare.

În același context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 reglementează nu doar dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, dar și dreptul de a cere compensații pentru reabilitare în urma pornirii urmăririi penale și ulterior scoaterii de sub urmărire penală, nefiind constatată întrunirea elementelor infracțiunii.

Argumentul Ministerului Justiției precum că în lipsa unei sentințe de achitare înaintarea pretenției cu privire la repararea prejudiciului material și moral este lipsită de temei, este considerat de către instanța de recurs o interpretare subiectivă, or prin prisma prevederilor art. 3 alin. (2) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

În aceste circumstanțe, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a dat o interpretare eronată normelor de drept material, fapt ce a dus la emiterea unei decizii de respingere a cererii de chemare în judecată, or cele relatate în ansamblu denotă incontestabil faptul că Oxana Lupu este în drept de a pretinde repararea prejudiciului moral și material cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, manifestat prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere.

În conformitate cu art. 11 alin. (1) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

- a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;
- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;
- d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;
- e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
- f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
- g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
- h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Totodată, aliniatul 3 al aceleiași norme legale prevede că în toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, deși, corect instanța de fond a concluzionat că Oxana Lupu dispune de dreptul de a pretinde repararea prejudiciului moral cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, incorect a stabilit mărimea prejudiciului moral cauzat, și anume, de 20 000 lei, or suma dispusă spre încasare nu este una rezonabilă și echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat Oxana Lupu.

În acest sens, instanța de recurs la stabilirea cuantumului despăgubirilor morale va lua în considerare: că Oxana Lupu a fost bănuită în comiterea unei infracțiuni grave; agenții statului, în cadrul desfășurării urmăririi penale, nu au comis încălcări procesuale; informația despre bănuirea persoanei nu a fost de rezonanță în societate informația; persoana s-a aflat cu statutul de bănuیت, o perioadă mică, de 2 luni și 25 zile; nu s-a aflat în detenție, inclusiv nu i s-au aplicat măsuri de constrângere, cum ar fi obligația de nepărăsire a locului de trai, a țării, aplicarea sechestrului pe bunuri. Totodată, instanța de recurs, va reieși și din natura drepturilor lezate, de caracterul și gravitatea suferințelor suportate, de statutul social al persoanei.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Totodată, prin prisma jurisprudenței Curții Europene unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral, este criteriul echității. Modul de acordare a satisfacției echitabile, trebuie determinat în raport cu prejudiciul moral suferit, gravitatea acestuia, importanța și consecințele sale pentru victimă.

Astfel, mărimea compensației solicitată de Oxana Lupu, în mărime de 100 000 lei, precum și suma dispusă spre încasarea de către instanța de fond, în mărime de 20 000 lei, este exagerată în raport cu prejudiciul moral suportat pe perioadă urmăririi penale, motiv pentru care instanța de recurs va încasa din contul bugetului de stat în beneficiul Oxana Lupu suma de 5 000 lei, cu titlu de despăgubiri morale.

Solicitarea recurentei cu privire la admiterea integrală a cererii de chemare în judecată și de a încasa prejudiciul moral, în mărime de 100 000 lei, nu poate fi reținută ca fiind întemeiată, or suma este exagerată, iar prin prisma Convenției CEDO, cuantumul despăgubirii trebuie astfel stabilit, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Referitor la pretenția Oxanei Lupu cu privire la încasarea prejudiciului material constituit din cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul procesului penal, instanța de recurs consideră că aceasta este întemeiată, deoarece prin prisma prevederilor art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

În speță, se constată că Oxana Lupu în cadrul urmăririi penale a fost asistată de avocații Sergiu Balaban și Mihai Balaban, or cererile adresate organului de urmărire penală, precum și plângerea depusă în temeiul art. 313 din Codul de procedură penală, sunt semnate de Sergiu Balaban, fiind anexat și copia mandatului, eliberat pe numele lui Mihai Balaban. Pentru cheltuielile de asistență juridică Oxana Lupu a solicitat încasarea sumei de 5 500 lei, care se confirmă prin copia facturilor fiscale seria IA0974667 din 30 iunie 2021, în sumă de 5 000 lei, și seria IA0974694 din 08 octombrie 2021 în sumă de 500 lei.

Prin urmare, cuantumul cheltuielilor de asistență juridică solicitat de către Oxana Lupu, în mărime de 5 500 lei, este real, și urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției.

În continuare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va verifica legalitatea pretențiilor solicitate de către Oxana Lupu în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, și anume, constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și a plângerii împotriva soluției finale a procurorului, repararea prejudiciului moral, în mărime de 50 000 lei.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Aliniatul 2 al aceluiași articol prevede că repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

Totodată, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în art. 6 § 1, statuează că, orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Potrivit art.20 din Codul de procedură penală, urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile.

Instanța de recurs subliniază că legislația națională nu oferă descifrarea noțiunii de termen rezonabil, însă prin impunerea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului de justiție, atât legislația națională, cât și cea internațională subliniază importanța faptului că justiția trebuie să fie administrată fără întârzieri de natură de a-i compromite eficacitatea și credibilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea ansamblului serviciilor sale, inclusiv ale instanțelor de judecată. Totodată, legiuitorul a stabilit criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale, după cum urmează: complexitatea cazului; comportamentul participanților la proces; conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; importanța procesului pentru cel interesat; vârsta de până la 18 ani a victimei.

Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

Oxana Lupu solicită constatarea încălcării dreptul la judecarea în termen rezonabil, și anume, tergiversarea urmării penale, timp de 2 luni și 25 de zile, precum și tergiversarea examinării plângerii, în ordinea art. 313 din Codul de procedură penală, timp de 5 luni.

Din analiza raportului PCCOCS se constată că la faza inițială a investigațiilor a apărut bănuială rezonabilă că în comiterea infracțiunii era implicată și Oxana Lupu, care a prestat servicii de contabilitate întreprinderii ce a realizat import de mărfuri, în care erau ascunse droguri, introduse prin contrabandă în Republica Moldova, astfel la 02 iulie 2021 a fost recunoscută în calitate de bănuită. Oxana

Lupu a conlucrat cu organul de urmărire penală, a prezentat actele socialitate și a depus declarații asupra cazului.

Totodată, se atestă că organul de urmărire penală în urma acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații nu a administrat careva probe pertinente și concludente ce ar demonstra faptul implicării Oxanei Lupu în comiterea infracțiunii, astfel la 27 septembrie 2021 a fost scoasă de sub urmărire penală.

Cu referire la pretenția privind tergiversarea examinării plângerii de către judecătorul de instruite, Completul de judecată reține că în conformitate cu art. 313 alin. (4) din Codul de procedură penală, în vigoare până la intrarea în vigoare a Legii nr.245 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și Codului contravențional), plângerea se examina de către judecătorul de instrucție în termen de 10 de zile.

Potrivit raportului motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil a examinării plângerii în ordinea art. 313 din Codul de procedură penal se atestă că, avocatul Sergiu Balaban, în interesele petiționarei Oxana Lupu, a depus plângerea la 01 noiembrie 2021, care a fost examinată, în fond, la 02 martie 2022. Din raport se deduce numărul mare de dosare în procedura judecătorului, ședința de judecată pentru examinarea plângerii Oxanei Lupu fiind fixată în dependență de agenda judecătorului și ținând cont de specificul activității judecătorului de instrucție (f.d. 94-95, vol.I).

Necitând la faptul că art. 313 alin. (4) din Codul de procedură penală prevede un termen de examinare a plângerii, instanța de recurs reiterează că, la examinarea cauzelor, instanțele judecătorești trebuie să respecte un echilibru între exigențele celerității procedurilor și a principiului general al bunei administrări a justiției, urmând a fi acordată prioritate bunei administrări a justiției, respectarea căreia a implicat derogarea de la principiul soluționării cauzei în termeni restrânși, chiar dacă sunt stabiliți de legiuitor.

În circumstanțele relatate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că nu se atestă tergiversarea efectuării acțiunilor de urmărire penală și a examinării plângerii în ordinea art. 313 din Codul de procedură penală, or organele de urmărire penală și judecătorul de instrucție au dat dovadă de diligență necesară, în scopul respectării termenului rezonabil, prin urmare pretențiile solicitate de către Oxana Lupu în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, se respins ca neîntemeiate.

Cu referire la solicitarea Oxanei Lupu privind compensarea cheltuielilor de judecată suportate sub formă de asistență juridică la examinarea prezentului litigiu în mărime de 10 000 lei, instanța de recurs o consideră parțial întemeiată.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) și alin (1¹) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Or, pornind de la practica și jurisprudența dezvoltată de CtEDO, cheltuielile de asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime. Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților

(copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Pentru determinarea cuantumului compensației acordate, instanța de judecată, va ține cont de: complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță; aportul avocatului la soluționarea cauzei; timpul și munca depusă de avocat; că nu au necesitat aptitudini speciale necesare pentru a acorda asistența; faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obținut; justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză.

Totodată, în jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza Costin versus România, hotărârea din 26 mai 2005; cauza Străin și alții versus România, hotărârea din 21 iulie 2005; cauza Petre versus România, hotărârea din 27 iulie 2006, etc.) s-a statuat că partea care a câștigat procesul nu va putea obține rambursarea unor cheltuieli decât în măsura în care se constată realitatea, necesitatea și caracterul lor rezonabil.

Din materialele dosarului rezultă că Oxana Lupu, în prezentul proces civil, a fost reprezentată de avocatul Sergiu Balaban, fapt confirmat prin mandatul avocațional seria MA nr. 1700511 din 26 martie 2022 (f.d.2, vol.I)

Totodată, se atestă că Oxana Lupu în susținerea suportării cheltuielilor de judecată sub formă de asistență juridică a prezentat bonul de plată seria QL nr. 262407 din 03 mai 2022, prin care se confirmă că a achitat BAA „Legal service” avocatului S. Balaban suma de 5 000 lei pentru acordarea asistenței juridice, consultare, pregătirea acțiunii în judecată, participarea și reprezentarea, studierea referințelor și pregătirea pledoariilor în prima instanță.

În acest context, instanța de recurs constată că Oxana Lupu în cadrul acestui proces civil real a suportat suma de 5 000 lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică, sumă care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției.

În concluzie, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că în cadrul judecării cauzei, instanțele de judecată ierarhic inferioare au creat participanților la proces condiții obiective și echitabile pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea între părți a dreptului la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art. 6 al Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului.

Totodată, având în vedere faptul că instanțele de judecată ierarhic inferioare au aplicat eronat normele de drept material ce reglementează dreptul Oxanei Lupu la repararea prejudiciul material și moral cauzat în urma tragerii ilegale la răspundere penală, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond și de a emite o nouă hotărâre privind admiterea parțială a cererii de chemare în judecată.

Reieșind din cele expuse, în baza art. 445 alin. (1), lit. b) din Codul de procedură civilă Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Oxana Lupu, reprezentată de avocatul Sergiu Balaban.

Se casează decizia din data de 15 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din data de 27 iunie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, și se emite o nouă hotărâre prin care se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Oxana Lupu împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la constatarea acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a plângerii și tergiversarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, repararea prejudiciului material și moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Se încasează din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Oxanei Lupu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii, în mărime de 5 000 (cinci mii) lei, prejudiciul material, în mărime de 5 500 (cinci mii cinci sute) lei și cheltuielile de asistență juridică suportate în această cauză civilă, în mărime de 5 000 (cinci mii) lei, în total, suma de 15 500 (cincisprezece mii cinci sute) lei.

Se resping ca neîntemeiate pretențiile Oxanei Lupu cu privire constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a plângerii și tergiversarea efectuării acțiunilor de urmărire penală, încasarea despăgubirilor morale și compensarea cheltuielilor de judecată, în partea ce excedă suma încasată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Viorica Puica

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni

Aliona Donos

Ion Malanciuc